

На основу члана 28. став 7, члана 30. став 4, члана 31. став 5, члана 33. став 4. и члана 36. Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005, 91/2010 и 14/2015) и члана 15. став 1. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У **О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О** **УПРАВЉАЊУ РИЗИЦИМА БАНКЕ**

1. У Одлуци о управљању ризицима банке („Службени гласник РС“, бр. 45/2011, 94/2011, 119/2012, 123/2012, 23/2013 – др. одлука, 43/2013, 92/2013, 33/2015, 61/2015 и 61/2016), тач. 29. до 37, као и наслови изнад тач. 29, 30, 32. и 33, бришу се.

2. Тач. 55. до 57. мењају се и гласе:

„55. Изложеност у смислу тач. 55. до 59ж ове одлуке јесте позиција билансне активе или ванбилансна ставка вреднована на начин прописан за обрачун ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик применом стандардизованог приступа у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, без узимања у обзир пондера ризика и фактора конверзије.

Изузетно од става 1. ове тачке, износ изложености за финансијске деривате из Прилога 1 одлуке којом се уређује адекватност капитала банке рачуна се у складу са изабраним методом за израчунавање износа изложености по основу ризика друге уговорне стране прописаног том одлуком. Банка која је добила сагласност Народне банке Србије за примену метода интерних модела за израчунавање износа изложености по основу ризика друге уговорне стране, може тај метод користити за израчунавање износа изложености за репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакције с дугим роком измирења.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка која обрачунава капитални захтев за позиције из књиге трговања на начин прописан за израчунавање капиталног захтева за ценовни ризик, ризик друге уговорне стране и ризик измирења/испоруке у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала, рачуна износ изложености према једном лицу или групи повезаних лица по основу позиција из књиге трговања као збир:

- нето дугих позиција по основу свих финансијских инструмената које је издало то лице, при чему су нето позиције за сваки финансијски инструмент израчунате на начин прописан за израчунавање капиталног захтева за ценовни ризик у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;

- нето позиција по основу покровитељства емисије хартија од вредности тог лица, израчунатих у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;

- изложености према том лицу по основу којих је банка изложена ризику измирења/испоруке и ризику друге уговорне стране, израчунатих на начин прописан за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености за ризик друге уговорне стране по основу позиција из књиге трговања и капиталног захтева за ризик измирења/испоруке у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке.

Банка је дужна да за позиције из става 3, алинеја друга, ове тачке прати и контролише изложености по основу пружања услуга покровитељства емисије хартија од вредности од тренутка настанка обавезе до наредног радног дана у складу с природом ризика на релевантним тржиштима.

56. Изложеност према једном лицу израчунава се као збир изложености по основу позиција из књиге трговања и банкарске књиге банке према том лицу израчунатих у складу с тачком 55. ове одлуке.

Изложеност према групи повезаних лица израчунава се као збир изложености из става 1. ове тачке према сваком од лица која чине ту групу.

У обрачун изложености из ст. 1. и 2. ове тачке банка не укључује:

- изложености по основу спот куповине/продаје валута настале у периоду до уговореног датума измирења, који није дужи од два радна дана од датума плаћања;

- изложености по основу трансакција куповине/продаје хартија од вредности настале у периоду до уговореног датума измирења, који није дужи од пет радних дана од датума плаћања или датума испоруке хартија од вредности, зависно од тога који је датум ранији;

- изложености по основу пословања клијената банке које не трају дуже од наредног радног дана и које настају по основу пружања

платних услуга, обрачуна и клиринга у свим валутама, по основу кореспондентских послова или пружања услуга обрачуна и клиринга хартија од вредности, као и на основу кастоди послова;

- изложености по основу пружања услуга преноса новца, укључујући и пружање других платних услуга, клиринга и поравнања у свим валутама и кореспондентског банкарства које не трају дуже од радног дана – према лицима у финансијском сектору која пружају те услуге;

- одбитне ставке од основног акцијског, додатног основног и допунског капитала прописане одлуком којом се уређује адекватност капитала банке.

Банка је дужна да при утврђивању изложености према једном лицу или групи повезаних лица по основу секјуритизованих позиција, улагања у отворене инвестиционе фондове, односно других изложености по основу односне имовине – узме у обзир економску суштину трансакције и њој својствене ризике, како би утврдила да ли постоји додатна изложеност по основу тих трансакција.

57. Велика изложеност банке према једном лицу или групи повезаних лица јесте изложеност која износи најмање 10% капитала банке који представља збир њеног основног и допунског капитала у износу до једне трећине њеног основног капитала, израчунатих у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке.

Повезана лица из става 1. ове тачке имају значење утврђено у Закону о банкама. Ради израчунавања велике изложености, физичко или правно лице укључује се у сваку групу повезаних лица којој припада.“.

3. У тачки 58, став 1. мења се и гласи:

„Изложеност банке према једном лицу или групи повезаних лица умањена у складу с тач. 59б до 59ж ове одлуке не сме прећи 25% капитала банке обрачунатог у складу с тачком 57. став 1. ове одлуке.“.

У ставу 2, после речи: „капитала банке“ додају се речи: „обрачунатог у складу с тачком 57. став 1. ове одлуке“.

4. Наслов изнад тачке 59. брише се, а тачка 59. мења се и гласи:

„59. Изузетно од тачке 58. ове одлуке, банка може прекорачити лимите изложености из те тачке за позиције из књиге трговања, ако су испуњени следећи услови:

- изложеност према једном лицу или групи повезаних лица по основу позиција из банкарске књиге не прелази те лимите, тако да прекорачење у потпуности произлази из књиге трговања;
- банка испуњава додатне капиталне захтеве за износ прекорачења тих лимита израчунат у складу с тач. 59а и 59б ове одлуке;
- од дана прекорачења тих лимита прошло је десет или мање дана а изложеност у књизи трговања према том лицу или тој групи повезаних лица не прелази 500% капитала банке обрачунатог у складу с тачком 57. став 1. ове одлуке;
- укупан износ свих прекорачења тих лимита која трају дуже од десет дана не прелази 600% капитала банке обрачунатог у складу с тачком 57. став 1. ове одлуке.

Банка је дужна да о сваком износу прекорачења лимита из тачке 58. ове одлуке и става 1. ове тачке, као и о лицу, односно групи повезаних лица на које се то прекорачење односи, без одлагања обавести Народну банку Србије.

Народна банка Србије може банци одобрити рок за усклађивање с лимитима из тачке 58. ове одлуке, ако оцени да је то оправдано и ако јој је достављено обавештење из става 2. ове тачке.“

5. После тачке 59. додају се тач. 59а до 59ж, као и наслови изнад тач. 59а до 59д и тачке 59е, који гласе:

**„Додатни капитални захтеви за велике изложености
из књиге трговања**

59а. Износ прекорачења лимита изложености из тачке 59. став 1, алинеја друга, ове одлуке израчунава се тако што се од свих изложености према једном лицу или групи повезаних лица из књиге трговања изаберу изложености на које се примењују највећи капитални захтеви за ценовни ризик и/или ризик друге уговорне стране за позиције из књиге трговања и за ризик измирења/испоруке, који су израчунати у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, а чији је збир једнак прекорачењу из тачке 59. став 1, алинеја прва, ове одлуке.

Ако прекорачење лимита из става 1. ове тачке не траје дуже од десет дана, за изложености изабране на начин из тог става додатни капитални захтев износи 200% капиталних захтева из тог става.

Ако прекорачење лимита из става 1. ове тачке траје дуже од десет дана, изабране изложености из тог става распоређују се у складу са следећом табелом (Табела 1), према растућем редоследу

капиталних захтева за ценовни ризик и/или за ризик друге уговорне стране за позиције из књиге трговања и за ризик измирења/испоруке, израчунатих у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала. Додатни капитални захтев једнак је збиру капиталних захтева за ценовни ризик и/или за ризик друге уговорне стране за позиције из књиге трговања и за ризик измирења/испоруке, израчунатих у складу с том одлуком за изабране изложености, помножених одговарајућим фактором приказаним у следећој табели (Табела 1).

Табела 1.

Прекорачење ограничења (као проценат капитала банке обрачунатог у складу с тачком 57. став 1. ове одлуке)	Фактори
До 40%	200%
Од 40% до 60%	300%
Од 60% до 80%	400%
Од 80% до 100%	500%
Од 100% до 250%	600%
Више од 250%	900%

Банка не може, ради избегавања израчунавања додатних капиталних захтева из ст. 2. и 3. ове тачке, да поступа на следеће начине:

- да привремено пренесе на друго лице изложености због којих прелази лимите из тачке 58. ове одлуке или би прешла те лимите када би те изложености трајале дуже од десет дана;
- да у току десетодневног периода уговара и извршава друге трансакције услед којих престају да постоје изложености из алинеје прве овог става а настају друге изложености.

Банка је дужна да без одлагања обавести Народну банку Србије о свакој трансакцији која за последицу има престанак обавезе израчунавања додатних капиталних захтева из ст. 2. и 3. ове тачке.

Признате технике ублажавања кредитног ризика

59б. Под гаранцијом у смислу тач. 59г до 59ж ове одлуке подразумевају се и кредитни деривати који се признају за ублажавање кредитног ризика у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, осим CLN деривата.

Ако банка обрачунава лимит изложености применом тачке 59г став 2. ове одлуке, на признавање материјалне кредитне заштите примењују се одговарајући услови прописани за IRB приступ у складу са одлуком из става 1. ове тачке, при чему банка не може као подобно средство обезбеђења користити потраживања настала по основу пословних трансакција из редовног пословања или трансакција са уговореним роком доспећа који није дужи од једне године, остала материјална средства обезбеђења ни изложености по основу трансакција давања у лизинг непокретности трећем лицу, осим у случају да је то дозвољено у складу с тачком 59е ове одлуке.

Банка је дужна да анализира изложености према даваоцима средства обезбеђења, пружаоцима нематеријалне кредитне заштите и односној имовини у смислу тачке 56. став 3. ове одлуке, ради утврђивања ризика концентрације, као и да по потреби предузме одговарајуће мере и обавести Народну банку Србије о значајним резултатима анализе и тим мерама.

Изузеци од обрачуна лимита изложености

59в. Банка у обрачун лимита изложености из тачке 58. ове одлуке не укључује следеће изложености:

- изложености према државама, централним банкама, територијалним аутономијама, јединицама локалне самоуправе, међународним развојним банкама, међународним организацијама и јавним административним телима којима се, у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, додељује пондер ризика 0%, као и изложености обезбеђене њиховим гаранцијама;

- изложености обезбеђене готовином и готовинским еквивалентима депонованим код банке или код њеног матичног или подређеног друштва, готовину примљену по основу CLN деривата које је издала банка, кредите и депозите који су предмет споразума о билансном нетирању у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;

- изложености по основу неискоришћеног износа оквирних кредита (под условом да је уговорено да клијент или група клијената неискоришћени износ могу повући само ако то неће узроковати прекорачење лимита из тачке 58. ове одлуке) и друге ванбилансне ставке по којима не може доћи до плаћања, које су распоређене у категорију ниског ризика у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;

- изложености према другој уговорној страни која је матично или подређено друштво банке, подређено друштво матичног друштва банке или друштво које је са банком повезано заједничким

управљањем, којима се у складу са одлуком из алинеје прве ове тачке, додељује пондер ризика 0%, при чему се изложености које не испуњавају ове услове, независно од тога да ли су укључене у обрачун лимита из тачке 58. ове одлуке, третирају као изложености према трећем лицу;

- изложености обезбеђене сертификатима о депозиту које је издала банка давалац кредита или банка која је матично или подређено друштво или подређено друштво матичног друштва банке даваоца кредита и који су код њих положени;

- изложености по основу трговања са централним тржишним учесником и изложености по основу унапред уплаћених доприноса у фонд за неизмирење обавеза;

- изложености према другој уговорној страни која је матично или подређено друштво те банке, подређено друштво матичног друштва те банке или друштво које је са том банком повезано заједничким управљањем, која је предмет заједничке консолидације која се спроводи методом пуне консолидације и на коју се примењује исти начин процене, мерења и контроле ризика;

- изложености према територијалним аутономијама или јединицама локалне самоуправе Републике Србије и држава чланица Европске уније којима се, у складу са одлуком из алинеје прве ове тачке, додељује пондер ризика 20%, као и изложености обезбеђене њиховим гаранцијама;

- изложености по основу потраживања и друге изложености према страним банкама које послују на непрофитној основи и одобравају кредите или гарантују за њих по основу закона или оснивачких аката (статута), како би се унапредили одређени сектори економије који су под одређеним обликом државног надзора и ограничењима за коришћење кредита, под условом да релевантне изложености произлазе из тих кредита које банке пласирају корисницима или из гаранција за те кредите;

- изложености по основу потраживања и друге изложености према банкама, под условом да те изложености нису део капитала тих банака, не трају дуже од следећег радног дана и нису исказане у некој од важнијих валута којима се тргује;

- 50% изложености по основу документарног акредитива и неискоришћеног износа оквирних кредита које су распоређене у категорију умереног ризика у складу са одлуком из алинеје прве ове тачке;

- изложености према признатим берзама.

**Израчунавање ефекта коришћења
техника ублажавања кредитног ризика**

59г. Ради обрачуна лимита изложености из тачке 58. ове одлуке, банка може, уместо износа изложености израчунатог у складу с тач. 56. и 57. ове одлуке, користити ефективну вредност изложености (E^*) израчунату применом сложеног метода, у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако се сагласност за IRB приступ коју је банка добила од Народне банке Србије у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке односи и на коришћење AIRB приступа – банка може за потребе израчунавања лимита изложености користити сопствене процене ефекта средстава обезбеђења у облику финансијске имовине на износ изложености, и то само ако су испуњени следећи услови:

1) да банка, поред минималних захтева за LGD параметар прописаних том одлуком, на одговарајући начин процењује утицај средстава обезбеђења у облику финансијске имовине на износ изложености;

2) да је методологија за процену ефекта средстава обезбеђења у облику финансијске имовине на износ изложености усклађена с методологијом коју банка користи за сопствене процене LGD параметра за израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком, у складу с том одлуком.

Банка која је добила сагласност из става 2. ове тачке а која не израчунава износ својих изложености применом метода из тог става, може примењивати сложени метод за финансијска средства обезбеђења или метод из тачке 59е став 1. одредба под 2) ове одлуке за признавање инструмената кредитне заштите при израчунавању вредности изложености.

Банка која износ изложености ради обрачуна лимита изложености умањује на начин прописан у ст. 1. и 2. ове тачке дужна је да:

– спроводи редовне стрес тестове концентрације кредитног ризика, укључујући и вредност средства обезбеђења, при чему спроведено стрес тестирање мора бити одговарајуће за процену ризика и мора обухватати ризике који могу настати услед потенцијалних промена тржишних услова који би могли негативно утицати на адекватност капитала банке, као и ризике у вези с могућношћу

намирења из средства обезбеђења у неповољним економским условима;

- умањи вредност средства обезбеђења за одговарајући износ ако стрес тестови указују на то да је износ добијен реализацијом тог средства нижи од износа утврђеног применом сложеног метода из става 1. ове тачке или сопственим проценама из става 2. те тачке.

Банка из става 4. ове тачке дужна је да унутрашњим актима уреди:

- управљање ризицима који произлазе из рочне неусклађености између изложености и свих кредитних заштита које се односе на те изложености;

- поступање банке у случају да стрес тестирање покаже да би износ наплате у случају реализације средства обезбеђења био мањи од износа који би се признао код сложеног метода за финансијска средства обезбеђења или метода из става 2. ове тачке;

- ризик концентрације који произлази из примене техника ублажавања кредитног ризика.

Изложености обезбеђене хипотекама

59д. При израчунавању вредности изложености за потребе тачке 58. ове одлуке, банка може умањити вредност изложености или дела изложености који је потпуно обезбеђен хипотеком и којој се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер ризика 35% за стамбене непокретности, односно 50% за пословне непокретности, али највише за 50% тржишне вредности тих непокретности, ако су испуњени следећи услови:

- изложеност или део изложености је потпуно обезбеђен хипотеком на непокретности;

- хипотека као средство обезбеђења признаје се за ублажавање кредитног ризика у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, а вредност непокретности утврђује се на начин прописан том одлуком.

59ђ. Банка може изложеност према другој уговорној страни која произлази из *reverse* репо уговора на основу ког је стекла потраживања од трећих лица обезбеђена хипотеком третирати као одређени број појединачних изложености према сваком од тих трећих лица, ако су испуњени следећи услови:

- друга уговорна страна је банка;

- изложеност је потпуно обезбеђена хипотеком на непокретности тих трећих лица коју банка може реализовати;
- банка је обезбедила испуњеност услова из тачке 59д, алинеја друга, ове одлуке;
- банка преузима потраживања друге уговорне стране према трећим лицима у случају настанка статуса неизмирења обавеза, несолвентности или ликвидације, односно стечаја друге уговорне стране;
- банка извештава Народну банку Србије о укупном износу изложености према другим банкама са којима се поступа у складу са овим ставом.

Ако су испуњени услови из става 1. ове тачке, банка ће сматрати да постоји изложеност према сваком од трећих лица из тог става у износу потраживања које друга уговорна страна има према трећем лицу уместо у одговарајућем износу изложености према тој другој уговорној страни. Преостали износ изложености према другој уговорној страни, ако постоји, третираће се као изложеност према другој уговорној страни.

Метод замене

59е. Ако за изложеност према дужнику гарантује треће лице или ако је обезбеђена средством обезбеђења које је дало треће лице, банка може да:

1) третира део изложености обезбеђен гаранцијом трећег лица као изложеност према том лицу, а не према дужнику, под условом да се необезбеђеној изложености према пружаоцу нематеријалне кредитне заштите у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује једнак или нижи пондер ризика него необезбеђеној изложености према дужнику;

2) третира део изложености обезбеђен признатим средством обезбеђења (у висини тржишне вредности тог средства) као изложеност према том трећем лицу, а не према дужнику, под условом да је изложеност обезбеђена средством обезбеђења и да се обезбеђеном делу изложености у складу са одлуком из одредбе под 1) овог става додељује једнак или нижи пондер ризика него необезбеђеној изложености према дужнику.

Банка не може да примењује приступ из става 1. одредба под 2) ове тачке ако постоји неусклађеност између рока доспећа изложености и рока доспећа кредитне заштите.

Банка може да примењује оба метода, сложени метод за финансијска средства обезбеђења и метод замене из става 1. одредба под 2) ове тачке само ако јој је за потребе израчунавања капиталних захтева у складу са одлуком из тог става одобрена примена оба метода, сложеног метода за финансијска средства обезбеђења и једноставног метода за финансијска средства обезбеђења.

59ж. Ако банка примењује метод из тачке 59е став 1. одредба под 1) ове одлуке:

- износ изложености који се сматра покривеним том гаранцијом израчунава се у складу са одредбама о поступању са валутном неусклађеношћу за нематеријалну кредитну заштиту из одлуке којом се уређује адекватност капитала банке, ако је гаранција изражена у валути различитој од валуте у којој је изражена изложеност;

- неусклађеност између рока доспећа изложености и рока доспећа кредитне заштите третира се у складу са одредбама о поступању с рочном неусклађеношћу из одлуке из алинеје прве ове тачке;

- делимична покривеност може бити призната у складу са третманом из одлуке из алинеје прве ове тачке.“.

6. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС“, а примењује се од 30. јуна 2017. године.

ИО НБС бр. 103
15. децембра 2016. године
Београд

Председавајућа
Извршног одбора Народне банке Србије
Г у в е р н е р
Народне банке Србије

др Јоргованка Табаковић, с.р.